

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 539-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 12.12.2018-13.12.2018

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Un sector european al comerțului cu amănuntul adaptat la secolul XXI

[COM(2018) 219 final]

(2019/C 110/07)

Raportor: **Ronny LANNOO**Coraportor: **Gerardo LARGHI**

Consultare	Comisia Europeană, 18.6.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	21.11.2018
Data adoptării în sesiunea plenară	12.12.2018
Sesiunea plenară nr.	539
Rezultatul votului	171/3/2
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută comunicarea Comisiei privind modernizarea comerțului cu amănuntul. Comitetul subliniază încă o dată importanța economică și socială a sectorului comerțului cu amănuntul pentru toate părțile interesate și pentru societate în ansamblul său ⁽¹⁾. CESE subliniază că a recomandat deja în avizele anterioare crearea unui mediu economic deschis, menit să asigure concurența loială, cu scopul de a crea condițiile pentru coexistența constructivă și cooperarea întreprinderilor de comerț cu amănuntul mari, medii, mici și a microîntreprinderilor de comerț cu amănuntul.

1.2. Apărarea și promovarea diversității comerțului cu amănuntul sunt esențiale pentru a satisface nevoile consumatorilor și pentru a apăra și promova sistemul de producție european. CESE consideră, prin urmare, că este nevoie de echilibru între măsurile favorabile comercianților mari cu amănuntul, stabilite foarte clar în comunicare, și de măsuri corespunzătoare care să satisfacă nevoile microîntreprinderilor și pe cele ale micilor întreprinderi.

1.3. CESE observă că propunerea Comisiei se concentrează prea mult pe „preț” ca fiind elementul cel mai interesant pentru consumatori, în detrimentul celorlalte aspecte cheie cum ar fi informațiile, calitatea produsului și personalizarea, proximitatea, mobilitatea, economia circulară și durabilitatea, raportul calitate-preț și serviciile de asistență primite înainte sau după cumpărare. Diversificarea produselor ar trebui protejată corespunzător de Comisie în interesul tuturor părților.

⁽¹⁾ Cifra de afaceri în 2016: 9 864 468,4 milioane EUR; numărul întreprinderilor (în 2015): 6 205 080; valoarea producției (în 2015): 2 687 115 milioane EUR. În 2016, 33 399 447 de persoane și-au desfășurat activitatea în acest sector, dintre care 27 892 082 au fost angajați.

1.4. Comitetul consideră că dreptul de stabilire ar trebui abordat în conformitate cu principiul subsidiarității și că cea mai bună modalitate de a răspunde nevoilor tuturor părților interesate este prin intermediul unor acorduri la nivel național, regional și local.

1.5. În special, CESE consideră că unele bariere aflate în calea libertății de stabilire și unele restricții operaționale, existente în prezent în unele state membre, acționează ca o piedică pentru înființarea de noi întreprinderi, dar că liberalizarea deplină nu asigură echilibrul necesar între societățile comerciale mari, întreprinderile mici și întreprinderile familiale.

1.6. CESE consideră că reglementările naționale privind programul de funcționare a magazinelor și orarele de lucru sunt esențiale, deoarece asigură condiții de concurență echitabile între întreprinderile de diferite mărimi și, mai ales, garantează protecția socială adecvată atât pentru angajați, cât și pentru lucrătorii independenți, luând în considerare și modificările în comportamentul consumatorilor.

1.7. CESE reiterează că cea mai bună modalitate de a institui orarele și zilele de funcționare este prin intermediul unor acorduri la nivel național sau subnațional, pentru a reconcilia nevoile consumatorilor de a avea acces la anumite produse și servicii cu dorința unor întreprinderi de a fi deschise duminică și în zilele libere, asigurând, în același timp, echilibrul dintre viața profesională și viața de familie pentru antreprenori și angajați și alocând separat intervale de timp pentru formare.

1.8. CESE mai subliniază, în conformitate cu Pilonul social, nevoia de a garanta remunerația echitabilă și calitatea muncii pentru toți lucrătorii din sector, fie că lucrează online, fie că lucrează offline. Atrage atenția, în special, asupra cazului contractelor de muncă ale miilor de oameni care lucrează pentru întreprinderile online, încă neacoperite de contracte colective de muncă, precum și asupra contractelor marilor întreprinderi de comerț cu amănuntul, create doar pentru a face față aflului mai mare de clienți de la sfârșitul săptămânii (ceea ce duce la o creștere a contractelor ocazionale) sau care nu cuantifică activitatea din cursul sfârșitului săptămânii sau al serii ca ore suplimentare. În sfârșit, în opinia CESE, crearea unui mecanism de dialog social eficace și cu implicarea întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor ar oferi oportunități mai bune de dezvoltare pentru societățile comerciale și un sistem mai bun de garanții pentru lucrători.

1.9. Comitetul este de acord cu Comisia în privința nevoii de a încuraja și de a susține inovația în sectorul comerțului cu amănuntul, învățarea pe tot parcursul vieții pentru angajatori și lucrători, precum și promovarea de produse pe termen lung. Cu toate acestea, consideră că propunerea Comisiei ar trebui să fie însoțită de o fișă de parcurs aplicabilă acestui proces în contextul tranziției digitale, cu finanțare adecvată și accent special pe microîntreprinderi și pe întreprinderile mici în colaborare cu organizațiile care reprezintă IMM-urile.

1.10. CESE solicită autorităților de la toate nivelurile să se implice într-o cooperare strânsă cu toate părțile interesate, cu scopul de a întocmi un plan de acțiune specific privind viitorul european al comerțului cu amănuntul pentru secolul XXI (privind informarea, instruirea, finanțarea și bunele practici etc.)

2. Sinteza documentului Comisiei

2.1. Comunicarea vizează să contribuie la deblocarea potențialului comerțului cu amănuntul pentru economia UE prin identificarea celor mai bune practici. Prin urmare, sunt necesare eforturi din partea instituțiilor UE și a statelor membre pentru a susține competitivitatea sectorului într-un moment când acesta este transformat de creșterea rapidă a comerțului electronic și de modificări ale obiceiurilor consumatorilor.

2.2. Pentru ca piața unică să producă rezultatele așteptate, trebuie întreprinse acțiuni adecvate la toate nivelurile. Productivitatea comerțului cu amănuntul din UE a rămas în urma celorlalte sectoare. Acest fapt este cauzat de acumularea reglementărilor fiscale la toate nivelurile și de o întârziere în tranziția către piața digitală.

2.3. Comercianții cu amănuntul se confruntă cu restricții numeroase în calea înființării de magazine și funcționării acestora. Multe dintre aceste restricții sunt justificate din rațiuni de politici publice legitime. Acestea pot crea, de asemenea, bariere pentru întreprinderile nou-înființate și pentru productivitate.

2.4. Deschiderea de noi spații comerciale este un element esențial pentru viabilitatea sectorului. Este important să existe capacitatea de a urmări strategii cu privire la accesul pe piață care să combine prezența online cu cea offline. Procedurile de înființare simple, transparente și eficiente oferă oportunități pentru îmbunătățirea productivității comerțului cu amănuntul.

2.5. Comisia recomandă statelor membre să evalueze și să modernizeze, dacă este necesar, cadrele lor de reglementare, inspirându-se, dacă este relevant, din cele mai bune practici elaborate deja în alte state membre.

2.6. De regulă, restricțiile operaționale afectează în principal comercianții cu amănuntul care își desfășoară activitatea în magazine fizice. Autoritățile publice ar trebui să evalueze echilibrul, proporționalitatea și eficiența acestor restricții pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru comerțul electronic.

2.7. Costul de asigurare a conformității este cuprins între 0,4 % și 6 % din cifra anuală de afaceri a comercianților cu amănuntul. Pentru microîntreprinderi, aceasta reprezintă o sarcină deosebit de dificilă. Promovarea dezvoltării sectorului comerțului cu amănuntul în beneficiul final al consumatorilor necesită o abordare amplă: simplificarea cadrelor de reglementare, asigurându-se că acestea sunt adecvate pentru un mediu cu multiple canale de vânzare, precum și atenuarea măsurilor și a procedurilor extrem de greoaie și de costisitoare impuse comercianților cu amănuntul pentru a asigura respectarea acestor norme.

3. Observații generale

3.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută planul Comisiei de a moderniza comerțul cu amănuntul pentru ca acesta să poată face față noilor provocări referitoare la digitalizare și comerț electronic.

3.2. În avizele anterioare, în special INT/682 intitulat „Instituirea unui plan european de acțiune în domeniul comerțului cu amănuntul”⁽²⁾, Comitetul a recomandat deja crearea unui mediu economic deschis menit să garanteze concurența loială între entitățile de aceeași mărime. În special, UE ar trebui să creeze condițiile pentru diversitate, coexistență pozitivă și cooperare în rândul comercianților online și offline mari, medii, mici și al microîntreprinderilor de comerț cu amănuntul. Promovarea diversității comerțului cu amănuntul din UE reprezintă o modalitate foarte bună atât de a reacționa la diferitele nevoi ale consumatorilor, cât și de a apăra și de a promova sistemul european de producție.

3.3. CESE observă că Comisia se concentrează prea mult pe „preț” ca fiind elementul cel mai interesant pentru consumatori, în timp ce obiectivul principal ar fi furnizarea de informații precise către consumatori (sensibilizarea consumatorilor). Consumatorii ar trebui să aibă libertatea de a lua în considerare alte elemente în momentul achiziționării unui produs, cum ar fi personalizarea, calitatea, durabilitatea, mobilitatea în calitate de consumator, proximitatea, rentabilitatea, serviciile oferite în timpul sau după cumpărare, impactul asupra economiei circulare, precum și criteriile de protecție a mediului. Diversificarea produselor reprezintă o valoare adăugată pentru sectorul de producție și comerțul cu amănuntul din UE și ar trebui protejată corespunzător de către Comisie⁽³⁾.

3.4. CESE constată că abordarea Comisiei se înclină în favoarea comercianților cu amănuntul mari și consideră că este important ca aceasta să fie echilibrată cu nevoile întreprinderilor mici și ale microîntreprinderilor. În special, Comitetul consideră că este necesar să fie garantată coexistența societăților comerciale mari, a microîntreprinderilor și întreprinderilor familiale.

3.5. CESE este de acord că unele bariere din calea dreptului de stabilire și unele restricții operaționale aplicate în unele state membre ar putea acționa ca o barieră în calea înființării de noi întreprinderi și a creșterii acestora. Cu toate acestea, consideră că liberalizarea deplină a dreptului de stabilire nu ar fi un panaceu. În plus, în această privință, ar trebui respectat principiul subsidiarității și ar trebui să se ajungă la acorduri la nivel național, regional și local pentru a găsi răspunsurile adecvate la nevoile locale și la cele ale tuturor părților interesate.

3.6. CESE nu este de acord cu interpretarea negativă a Comisiei cu privire la hotărârea Visser. Pentru CESE, acest caz confirmă scopul legiuitorului cu privire la Directiva serviciilor: codifică jurisprudența elaborată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene privind libertatea de stabilire și interzice doar anumite cerințe, cum ar fi testarea nevoilor economice, recunoscând, în același timp, că „obiectiv[ul] de protecție a mediului urban este susceptibil să constituie un motiv imperativ de interes general, de natură să justifice o limită teritorială.” Este important să existe un echilibru între aceste cerințe în conformitate cu principiile proporționalității și subsidiarității.

3.7. În această privință, pot fi făcute multe pentru a făuri o piață unică europeană, pentru simplificarea procedurilor de înființare a unei întreprinderi, pentru a face ca procedurile să fie transparente și uniforme, cu respectarea constrângerilor legitime existente pe o scală teritorială, instituite potrivit principiului subsidiarității.

3.8. CESE consideră că este extrem de important să se păstreze și să se protejeze unele medii economice specifice, în special atunci când acestea sunt legate de conservarea patrimoniului istoric și artistic național, obiectivele de politici sociale și obiectivele de politici culturale; o abordare diferită ar putea avea un impact perturbator asupra comunităților locale și consumatorilor⁽⁴⁾.

⁽²⁾ JO C 327, 12.11.2013, p. 20.

⁽³⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 165.

⁽⁴⁾ A se vedea nota de subsol 2.

3.9. În general, CESE consideră că expansiunea transfrontalieră, extinderea și comerțul electronic ar trebui considerate o alternativă serioasă, iar întreprinderile, în coordonare cu organizațiile lor, ar trebui susținute în acest proces, însă acest fapt nu poate fi considerat nici o obligație, nici singurul mod în care toate întreprinderile pot crește, cu respectarea interesului primar al consumatorilor (distribuția pe multiple canale de vânzare și service). Acesta este motivul pentru care este esențial să se încurajeze și să se susțină procesele de inovare, formarea și promovarea produselor pe termen lung, inclusiv sprijinirea, prin finanțarea adecvată, a întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor, precum și a organizațiilor care le reprezintă.

3.10. O politică eficientă de comerț cu amănuntul trebuie să urmărească obținerea unui echilibru între rentabilitate și eficiență în ceea ce privește amplasarea. Trebuie avute în vedere o serie de considerente pe termen lung (mediu), în special cu privire la magazinele fizice și relația acestora cu proiectele existente și viitoare posibile (privind locuințele, serviciile disponibile etc. și, astfel, cu centrele existente ale orașelor și cartierele acestora). CESE consideră că Comisia ar trebui să își finalizeze propunerea, în colaborare cu organizațiile naționale și regionale relevante, prin introducerea de măsuri structurale vizând incorporarea factorilor de dezvoltare teritorială pentru comunitățile locale și centrele orașelor (zone frecventate de turiști, planificarea spațială locală, normativele de construcții, condiții etc.).

3.11. CESE consideră că reglementările naționale privind programul de funcționare a magazinelor și orele de lucru, în conformitate cu noile soluții digitale disponibile, joacă un rol esențial în asigurarea condițiilor de concurență echitabilă între întreprinderile de diferite mărimi și garantează protecția socială adecvată atât pentru angajați, cât și pentru lucrătorii independenți și, mai presus de orice, reprezintă un instrument esențial pentru protecția socială a lucrătorilor independenți și a angajaților.

3.12. CESE reiterează că cea mai bună modalitate de a institui orele și zilele de funcționare este prin acorduri la nivel național sau subnațional cu organizațiile implicate. De fapt, este extrem de important să se reconcilieze nevoile consumatorilor de a avea acces la anumite produse și servicii cu dorința anumitor societăți comerciale de a fi deschise în zilele libere sau seara și de a proteja nevoia de odihnă a proprietarilor de microîntreprinderi și a angajaților acestora, ceea ce asigură, în același timp, echilibrul dintre viața profesională și viața de familie și oferă intervale de timp separate pentru formare.

3.13. CESE mai subliniază, potrivit Pilonului social, nevoia de a garanta remunerația echitabilă și calitatea muncii pentru toți lucrătorii din sector, fie că lucrează online, fie că lucrează offline. Atrage atenția, în special, asupra cazului contractelor de muncă ale miilor de oameni care lucrează pentru întreprinderile online, încă neacoperite prin negocieri colective, precum și asupra contractelor marilor întreprinderi de comerț cu amănuntul, create doar pentru a face față aflului mai mare de clienți de la sfârșitul săptămânii (ceea ce duce la o creștere a contractelor ocazionale) sau care nu cuantifică activitatea desfășurată în week-end sau în cursul serii ca ore suplimentare. În sfârșit, în opinia CESE, crearea unui mecanism de dialog social eficace și cu implicarea întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor ar oferi oportunități mai bune de dezvoltare pentru societățile comerciale și un sistem mai bun de garanții pentru lucrători.

3.14. CESE salută recomandarea ca autoritățile publice să faciliteze adoptarea tehnologiilor digitale de către întreprinderile mici. Totuși, aceasta nu poate fi singura opțiune. Magazinele tradiționale rămân un element esențial, nu doar în ceea ce privește creșterea în UE, ci și în ceea ce privește coeziunea socială, în special în comunitățile locale și pentru consumatorii digitali străini. Din acest motiv, comerțul online și offline ar trebui să coexiste. În această privință, CESE este de părere că dificultățile cu care se confruntă întreprinderile mici și microîntreprinderile în ceea ce privește participarea la comerțul electronic și valorificarea acestuia sunt subestimate de Comisie.

3.15. CESE este de acord cu Comisia cu privire la nevoia de formare de calitate pentru angajatorii care doresc să se implice în comerțul electronic. Cu toate acestea, Comitetul consideră că situația este mai complexă, iar IMM-urile, în special întreprinderile mici și microîntreprinderile, se confruntă cu provocări multiple, cum ar fi: a) schimbarea și adaptarea organizării lor interne; b) cunoașterea de limbi străine; c) obținerea și înțelegerea informațiilor juridice și administrative; d) instituirea unui sistem de livrare eficient și competitiv; e) depășirea dumpingului fiscal și social la nivelul UE (frauda în domeniul TVA, contrafacerea etc.). Din acest motiv, CESE îndeamnă Comisia și statele membre să sprijine IMM-urile și organizațiile acestora în tranziția lor către comerțul electronic, cu o abordare cuprinzătoare, care ia în considerare toate condițiile necesare pentru crearea cu succes a unor întreprinderi online.

3.16. CESE consideră că comerțul electronic ar putea fi o opțiune semnificativă pentru multe IMM-uri. În plus, Comitetul subliniază că, recent, Comisia a publicat prima propunere care viza reglementarea relațiilor de tip *platform-to-business* pe piața digitală. Această măsură se concentrează pe transparență, însă nu combate unele practici adesea abuzive care

împiedică concurența loială (de exemplu, clauze de paritate referitoare la preț, dumping fiscal, impozitare variată etc.) între utilizatorii comerciali și marile platforme online ⁽⁵⁾). Din acest motiv, Comitetul recomandă Comisiei să creeze condiții de concurență echitabile cu privire la concurența loială pe piața digitală.

3.17. În opinia CESE, sunt necesare diferite măsuri pentru a oferi condițiile necesare comerțului cu amănuntul, în special IMM-urilor și microîntreprinderilor ca entități care creează cele mai multe locuri nete de muncă, pentru a combate neconcordanța de competențe: consolidarea identificării și anticiparea nevoilor de competențe, inclusiv orientare; îmbunătățirea educației și a rezultatelor formării în conformitate cu nevoile pieței muncii, inclusiv promovarea EFP; îmbunătățirea condițiilor-cadru pentru a corela mai bine cererea și oferta; furnizarea unui sprijin mai bun pentru nevoile de formare ale IMM-urilor și ale microîntreprinderilor.

3.18. CESE salută atenția pe care Comisia o acordă costurilor de asigurare a conformității, în special pentru întreprinderile mici, precum și faptul că subliniază lipsa de conștientizare cu privire la specificul sectorului.

4. Observații specifice

4.1. CESE invită Comisia să abordeze problema tot mai gravă a depopulării centrelor orașelor și a consecințelor sale sociale și de mediu. Cât de bine se poate trăi în orașele mari și mici nu depinde atât de supraviețuirea multor întreprinderi mici și microîntreprinderi (magazine locale) care îndeplinesc nevoile multor consumatori, cât de riscul acestora de a fi spulberate de concentrarea din ce în ce mai mare a marilor grupuri de distribuție.

4.2. CESE regretă absența unei referiri la comerțul durabil cu amănuntul și la rolul pe care comercianții mici cu amănuntul și microîntreprinderile de comerț cu amănuntul îl pot juca în acest proces. Cu toate acestea, este necesar un cadru mai favorabil pentru ca aceștia să conștientizeze legătura dintre alegerile durabile și competitivitate și să li se ofere informații și asistență tehnică individualizate, precum și programele necesare de creditare pentru a pune în aplicare măsurile de îmbunătățire. Dată fiind poziția vulnerabilă pe care o au comercianții cu amănuntul mici sau microîntreprinderile de comerț cu amănuntul în ceea ce privește influențarea consumatorilor și a producătorilor, acestora nu ar trebui să li se impună alegeri.

4.3. În comunicare nu se acordă deloc atenție fricțiunilor care există în relațiile contractuale dintre întreprinderi, de exemplu contractele de concesiune neechilibrate, întârzierile la plată și practicile comerciale neloiale. În special, concentrarea tot mai mare a puterii în mâinile marilor comercianți cu amănuntul din Europa atrage după sine probleme grave ⁽⁶⁾. Pentru a combate denaturarea concurenței și pentru a asigura competitivitatea, ambele aspecte ar fi trebuit abordate în comunicare.

4.4. După cum a subliniat deja în avizul său „Noi avantaje pentru consumatori”, CESE recomandă Comisiei să definească și să pună în aplicare un sistem eficient de soluționare a litigiilor pentru a aborda situațiile care decurg din utilizarea abuzivă a puterii economice și din practicile care denaturează concurența.

Bruxelles, 12 decembrie 2018.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

⁽⁵⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 177.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 3.